

KÖNYVISMERTETÉS – RECENSIONES

M. SIEPEN: DER HALLSTATTZEITLICHE ARM- UND BEINSCHMUCK IN ÖSTERREICH. Prähistorische Bronzefunde Abt. X. Bd. 6. 178 oldal, 128 tábla. Franz Steiner Verlag. Stuttgart 2005.

A kötetben közreadott leletek jelentős részét a Hallstattban kiasott sírmellékletek alkotják. Ennek a ténynek megfelelően a bevezető fejezet ismerteti ennek a temetőnek kutatástörténetét. A feldolgozott leletanyag korára vonatkozó vélemények áttekintése ugyancsak a bevezetés részét képezi.

A kötet terjedelmének túlnyomó részét a katalógus alkotja. Ebben 1715 tárgy leírása kapott helyet. A PBF sorozat rendszerének megfelelően az egyes leletek leírásához csatlakozik az azokkal előkerült tárgyak felsorolása, valamint az őrzési helyre, irodalomra vonatkozó adatok.

A katalógusban a karperecek, a lábpercek típusok szerinti csoportosításban szerepelnek. Az egyes csoportok utáni szakaszban történt meg az odasorolt darabok értékelése, amely a viseletre, az adott ékszerek divatjának elterjedési területére és a korára vonatkozó adatok összegzéséből áll. A Kárpát-medencében is ismert karperec típusok közé tartoznak többek között a gyöngyözött hátú darabok (Magyar-keresztes, Smolenice–Molpir), a bütyöksor díszű karperecek (Somlyó), a szkítakerék sírmellékletei között lévő bordázott karperecek. Az utóbbi karperec típus előfordulása szkítakerék Alföld csoport leletanyagában azt tanúsítja, hogy a Hallstatt kultúra ékszerkészletének egyes elemeit a Dunától keletre élt lakosság átvette. A szkítakerék leleteinek bizonyossága szerint a Kr.e. 6. század első felében, azaz a Ha D1 periódus idején már elterjedt az Alföldön a bordázott hátú karperecek viseletének a divatja.

BERNHARD WENINGER: STUDIEN ZUR DENDROCHRONOLOGISCHEN KALIBRATION VON ARCHÄOLOGISCHEN ¹⁴C-DATEN. Bonn 1997, 202 pp.

A magyar régészet lényegében a születésétől keresi – és találta meg sokszor – a kapcsolatot a természettudományokkal. Ugyanakkor e kapcsolat, lehet hogy szerencsésebb a párbeszéd kifejezést használni, kicsit felemásra sikeredett. Vannak olyan területek, mindenekelőtt az antropológia, melyek természetes módon kapcsolódnak a magyar régészek munkájához, de voltak/vannak olyan területek is, melyek egy-egy kutató munkája és erőfeszítései nyomán váltak – az ő aktív életszakaszában – meghatározóvá. Gondoljunk például a fa- és növénymaradványok botanikai meghatározására és Stieber János munkájára, vagy a közelmúltban

A karperecek mellett bronz fibulák, szemes üvegyöngyök is a Hallstatt kultúrától átvett ékszertípusok közé tartoznak.

A katalógusban felsorolt kar- és lábpercek elemzésének eredményeit aránylag rövid fejezet foglalja össze. Az sírmellékletek alapján az volt megállapítható, hogy kettőtől hatig terjedt az egy-egy temetkezésből előkerült karperecek száma. Ezek között többnyire különböző típusú és díszítésű darabok vannak. A hallstatti temető sírleleteiből arra lehet következtetni, hogy a korai Hallstatt korban jött a divatba, majd a Ha D1 periódustól vált általánossá a több karperecből álló ékszerkészlet viselete. A karpereceket tartalmazó síroknak a Hallstatt temető területén való helye alapján lehetővé vált a temetkezések pontos idejének megállapítása. A Hallstatt temető leleteiből rekonstruálható volt az egykori női ékszer viselet is, amely karperecekből, lemezövekből, fibulákból és hajdíszekből állt. Ezek az ékszerek az egész hallstatti kor időszakában az öltözék állandó részei voltak. Közöttük több olyan darab is található, amelyek a Délkelet-alpi és Dél-német területekről átvett ékszertípusokat képviselnek. A felsorolt, más területekről származó ékszerek sorát kiegészíthetjük egy alföldi szkíta típusú bronz hajkarikával. A Hallstatt temető leletein kívül az ausztriai vaskori leletanyagból összeállított ékszerkészletekről is szemléletes képet kapunk.

A kötete a PBF sorozat szabványának megfelelő jegyzékek, mutatók és elterjedési térképek zárják. Egészében véve ez egy korrekt, szakmailag magas szinten álló, a tárgyalt lelet-típusokról minden lényeges adatot tartalmazó munkák sorába tartozik.

Kemenczei Tibor

tragikus hirtelenséggel elhunyt Babos Károly sokunk által igénybe vett szíves segítségnyújtására ugyanezen a területen. E területek mellett sok vizsgálat, elemzés alkalmazása sokáig vágyalom maradt kutatóink előtt. Ez a helyzet '80-as évek közepétől kezdett érdemben változni és a hazai régészek mind határozottabban kezdték keresni a természettudósok segítségét, a korábban megszokottá vált néhány terület határain át- és túllépve. Részben olyan kérdések megválaszolását kérve, amelyekre a hagyományos régészeti módszerek nem voltak elégségesek (pl. radiokarbon keltezés), részben olyanokra, ahol a természettudományok révén vált egyértelműen megfoghatóvá, bizonyíthatóvá egy-egy régészeti által valószínűsített jelenség. Gondoljunk például a foszfátanalízis első alkalmazásaira. Ezen úttörő, és az alkalmi szíveségekre épülő fázis után lassan, de